

Íslandslax hf
Jóhannes Sigurðsson
Núpum III
801 Selfoss

2005070054
8717; 9310

Reykjavík, 3. ágúst 2006
/--

Efni: Breyting á starfsemi Íslandslax hf, að Núpum, Ölfusi. Ákvörðun um matsskyldu.

Vísað er til erindis Íslandslax hf. dags. 5. september 2005 þar sem Skipulagsstofnun er tilkynnt breyting á starfsemi Íslandslax að Núpum, Ölfusi, samkvæmt 6. gr. laga nr. 106/2000 um mat á umhverfisáhrifum og lið 13 a í 2. viðauka laganna.

Skipulagsstofnun leitaði álits Sveitarfélagsins Ölfuss, dýralæknis fisksjúkdóma, Heilbrigðiseftirlits Suðurlands, Umhverfisstofnunar og veiðimálastjóra. Umsagnir bárust frá Sveitarfélaginu Ölfus með bréfi dags. 22. september 2005, dýralækni fisksjúkdóma með bréfi dags. 8. september 2005, Heilbrigðiseftirliti Suðurlands með bréfum dags. 26. september 2005 og 4. júlí 2006, Umhverfisstofnun með bréfum dags. 27. september og 3. nóvember 2005 og 27. júní 2006 og veiðimálastjóra með bréfi dags. 16. september 2005. Frekari upplýsingar bárust frá Íslandslaxi hf. með bréfum dags. 19. september, 3. október og 11. nóvember 2005, tölvupósti 4. maí og bréfi 11. júlí 2006.

FRAMLÖGÐ GÖGN FRAMKVÆMDARADILA

Fyrirhuguð framkvæmd. Íslandslax hf. rekur seiðaeldisstöð að Núpum í Ölfusi með starfsleyfi fyrir framleiðslu á 100 tonnum af laxaseiðum til áframeldis og gildir starfsleyfið til 20. apríl 2010. Fóðurnotkun var 137 tonn árið 2004.

Fyrirhuguð framkvæmd felst í því að bæta við reksturinn, sem er 100 tonn af laxaseiðum á ári, framleiðslu á 50 tonnum á ári af bleikjuseiðum. Miðað við að fóðurnotkun sé 1 kg fódurs á hvert kg af framleiddum laxi og 1,2 kg á hvert framleitt kg af bleikju muni fóðurnotkunin aukast úr um 137 tonnum í rúmlega 200 tonn og áætlað er að breyting í efnainnihaldi frárennslis verði í samræmi við það en það sé að öllu leyti innan marka gildandi starfsleyfis. Engin mannvirkjagerð fylgir fyrirhugaðri breytingu í rekstri stöðvarinnar. Dauður fiskur á árinu 2004 var 14.012 kg og var honum fargað, eftir meðferð í maurusýru, á urðunarstaðnum í Kirkjuferjuháleigu.

Tilgangur framkvæmdarinnar er að framleiða 50 tonn af bleikjuseiðum á ári. Framkvæmdaraðili bendir á að enginn eðlismunur verði á starfseminni við framangreinda framleiðsluaukningu og telur að hún skuli ekki háð mati á umhverfisáhrifum.

ÁLIT UMSAGNARAÐILA OG VIÐBRÖGÐ FRAMKVÆMDARAÐILA

Almennt.

Í umsögnum Sveitarfélagsins Ölfuss, dýralæknis fisksjúkdóma og veiðimálastjóra kemur fram það alit að fyrirhuguð framkvæmd skuli ekki háð mati á umhverfisáhrifum.

Áhrif á náttúrulega fiskistofna.

Í umsögn dýralæknis fisksjúkdóma kemur fram að fyrirhuguð aukning lífmassa muni ekki hafa neikvæð áhrif á heilbrigði og viðgang villtra fiskistofna í vistkerfi eldisstöðvarinnar. Í umsögn veiðimálastjóra kemur fram að tromlusía í frárennsli stöðvarinnar muni koma í veg fyrir að fiskur sleppi frá stöðinni og meginvandamál aukningar í framleiðslu verði vegna aukinna næringarefna í frárennsli, sem falli undir starfsleyfi Umhverfisstofnunar.

Áhrif á lífríki vatnasviðs Varmár og Þorleifslækjar.

Heilbrigðiseftirlit Suðurlands bendir á að um umfangsmikla stækkun sé að ræða, aukning verði í næringarefnum og einungis sé gert ráð fyrir hreinsun fastra efna úr frárennsli fiskeldisstöðvarinnar. Næringarefnin muni hafa áhrif á lífríki vatnasviðs Varmár og Þorleifslækjar og þurfi framkvæmdin því að gangast undir mat á umhverfisáhrifum.

Íslandslax hf. gerði athugasemdir við umsögn Heilbrigðiseftirlits Suðurlands þar sem kom m.a. fram að ekki sé vitað til þess að fyrir liggi neinar mælingar á lífríki vatnasviðs Varmár og Þorleifslækjar. Frá því Íslandslax hf. að Núpum hóf starfsemi 2001 hafi verið gerðar miklar breytingar á hreinsun frárennslisvatns frá fiskeldisstöðinni og öllum fiskiúrgangi og fóðurleifum safnað í lokaða tanka og síðan fargað eftir þörfum hjá Sorpstöð Suðurlands. Mikil breyting hafi orðið á læknum sem tekur við frárennsli frá stöðinni þar sem ekki berist þangað lengur fóðurleifar eða dauður fiskur.

Skipulagsstofnun óskaði frekari umsagnar Heilbrigðiseftirlits Suðurlands í ljósi svara Íslandslax hf. svo og frekari gagna er bærust frá Íslandslaxi 4. maí 2006 og barst umsögnin 4. júlí 2006.

Niðurstaða frekari umsagnar **Heilbrigðiseftirlits Suðurlands** er að það telur í ljósi ítarlegri gagna ekki þörf á að framkvæmdin verði háð mati á umhverfisáhrifum en bent er á að enn hafi ekki verið tók á að skilgreina vatnasvið Varmár og Þorleifslækjar í samræmi við flokkun áa og vatna.

Umhverfisstofnun bendir á að frárennsli frá seiðaeldisstöðinni að Núpum rennur í Þorleifslæk og berst síðan í Varmá og þar með einnig í Ölfusá, en veiði er í báðum ánum. Varmá er jafnframt á náttúruminjaskrá. Varmá hefur ekki verið flokkuð samkvæmt 8. gr reglugerðar nr. 796/1999 um varnir gegn mengun vatns og liggja ekki fyrir upplýsingar um ástand árinna eða hver þörmörk hennar eru. Bent er á að auk frárennslis frá eldi Íslandslax berst frárennsli frá tveimur öðrum fiskeldisfyrirtækjum í ána og jafnframt frárennsli frá skolphreinsistöð Hveragerðisbæjar. Að mati stofnunarinnar sé nauðsynlegt að meta hvert sé heildar mengunarálag á lífríki árinna. Samkvæmt

mælingum á frárennsli fyrirtækisins, sem gerðar voru árin 2004 og 2005, er losun fyrirtækisins yfir mörkum starfsleyfis hvað varðar magn á framleitt tonn, í báðum tilfellum fyrir heildar N (60 kg/t) og í öðru tilfallinu fyrir heildar P (7 kg/t). Þá er bent á að útreikningar á losun samkvæmt mælingum fyrir árið 2004 séu ekki í samræmi við uppgefnar tölur. Tafla 5 sem sýni niðurstöður greininga sé rétt en ekki afleiddar tölur sem sýndar séu í töflum 6 og 7. Þær tölur séu allar hærrí en gefnar voru upp í eftirlitsskýrslu til fyrirtækisins frá 16. ágúst 2004. Í töflu 8 séu gefin upp losunarmörk samkvæmt starfsleyfi og er rétt með farið. Hins vegar séu tölur sem fram koma í töflu 9 vafasamar þar sem þar virðist byggt á leyfilegu magni í frárennslisvatni (N og P) annars vegar og hins vegar tölum úr reglugerð um magn COD. Sömuleiðis sé samanburður á gildum í myndum 2-5 ekki marktækur, þar sem bornar eru saman tölur um magn efna í frárennslisvatni annars vegar og viðtaka hins vegar.

Umhverfisstofnun telur að ekki liggi fyrir nægjanlegar upplýsingar til að meta hugsanleg umhverfisáhrif fyrirhugaðrar breytingar á starfsemi Íslandslax, sbr. eftirfarandi:

Ekki liggi fyrir hver hreinsigeta hreinsibúnaðar verður. Samkvæmt mælingum nær núverandi búnaður ekki nægilegri hreinsigetu til að uppfylla ákvæði starfsleyfis. Því þarf að gera frekari grein fyrir hvernig fyrirtækið ætlar að ná að uppfylla kröfur þess.

Ekki liggi fyrir upplýsingar um flokkun vatnasvæðisins og því erfitt á grundvelli losunartalna að meta áhrif á lífríkið.

Villur eru í útreikningum um heildarlosun. Einnig er ruglað saman kröfum um magn efna í frárennsli og því sem er ásætlanlegt í viðtaka.

Íslandslax gerði athugasemdir við umsögn Umhverfisstofnunar þar sem m.a. kom fram eftirfarandi:

- a) Óskað er samþykkis UST til að nota breyttar tölur úr mælingum 2004.
- b) Gerð er athugasemd við mikinn mun á niðurstöðum mælinga á næringarefnum á milli ára. T.d. mælist meiri aukning á fosfór en á nítri. Tekið er fram að greining fór fram á hjá Iðntæknistofnun 2005, en sýnataka 2004 var framkvæmd af UST og sýni greind í Skotlandi.
- c) Óskað er eftir ráðgjöf frá UST um hreinsibúnað til þess að viðunandi hreinsigeta náist.
- d) Ekki liggja fyrir upplýsingar um flokkun vatnasvæðisins og því erfitt á grundvelli losunartalna að meta áhrif á lífríkið.
- e) Enginn úrgangur, fóður eða dauður fiskur sleppur út í umhverfið lengur.
- f) Óskað er eftir nánari viðmiðun sem UST notar við mat á svæðinu því mælingar verða frekar marklausar ef það er ekkert til að bera þær saman við.

Skipulagsstofnun óskaði frekari umsagnar Umhverfisstofnunar og barst hún 3. nóv. 2005.

Í frekari umsögn **Umhverfisstofnunar** kemur fram að eftir leiðréttingu rennslis- og framleiðslutalna 2004, þ.e. 200 í stað 260 l/s heildarrennslis og heildarframleiðslu 109 t í stað 100 t, við útreikninga hafi losun verið 64,8 kg/t af N og 5,21 kg/t af P, sem er undir losunarmörkum samkvæmt starfsleyfi. Samkvæmt mælingum ársins 2005 fóru hins vegar frá stöðinni 85 (60) kg/t af N og 13 (7) kg/t af P árið 2005 og er hvort tveggja yfir losunarmörkum samkvæmt starfsleyfi sem eru sýnd innan sviga og kann það að skýrast af mismunandi rannsóknaraðila. Samkvæmt niðurstöðum mælinga frá 2005 er hreinsigeta búnaðar aðeins 20 % en samkvæmt upplýsingum framleiðanda á hún að vera 70 % af öllum svifögnum. Ennfremur var svarað einstökum liðum athugasemdana. Niðurstaða Umhverfisstofnunar var eftirfarandi:

1. Gerðar eru athugasemdir við útreikninga á heildarlosun mengandi efna í frárennslisvatni eins og hún kemur fram í greinargerð Íslandslax hf.. Í töflu 5, 6 og 7 í greinargerðinni er reiknað út heildarmagn mengunarefna í frárennslisvatni á grundvelli styrks efna í frárennslisvatni og heildarmagns frárennslisvatns. Í neðstu línu í töflunum er heildarmagn reiknað á grundvelli styrks efna í viðtaka og magns frárennslisvatns en það á augljóslega ekki við þar sem mikil uppblöndun hefur átt sér stað í viðtakanum.
2. Nauðsynlegt sé að leggja fram ítarlegri gögn um ástand Varmár hvort sem áin verður flokkuð á þessu stigi samkvæmt ákvæðum reglugerðar nr. 796/1999 um varnir gegn mengun vatns eða ekki. Aukning losunar á næringarefnum (N, P, COD) um 50 % þarf að skoða í tengslum við álag og mat á ástandi og stöðu t.d. skv. umhverfismörkum í fylgiskjali með reglugerð nr. 796/1999 um mismunandi næringarefnaríkt vatn. Núverandi ástand samkvæmt mælingum í viðtaka er samkvæmt umhverfismörkum II (lágt næringarefnagildi) fyrir COD og P en samkvæmt umhverfismörkum III (næringarefnaríkt) fyrir N.
3. Svifefnamagn í frárennslisvatni verði leyst í samvinnu við fyrirtækið þegar og ef nýtt starfsleyfi verður gefið út, hugsanlega með endurbótum á búnaði.
4. Endurtaka þurfi við fyrsta tækifæri mælingar á frárennslisvatni til að skera úr um hvort mælingar frá 2005 séu réttar. Ef svo er, þarf að endurskoða núverandi hreinsibúnað.

Íslandslax sendi svör við frekari umsögn Umhverfisstofnunar með ítarlegri greinargerð unninni af Efnagreiðingunni, Keldnaholti, dags. 27. apríl 2006.

Skipulagsstofnun sendi greinargerðin til Umhverfisstofnunar með ósk um frekari umsögn og barst hún 27. júní 2006.

Niðurrstaða enn frekari umsagnar **Umhverfisstofnunar** er:

- „1. Núverandi losun seiðaeldisstöðvar Íslandslax, Núpum III er innan marka starfsleyfis. Hreinsivirkni setþróar og tromlusíu er um 30 % fyrir COD, 20 % fyrir heildar-N, 40 % fyrir heildar-P og um 50 % fyrir svifefni.
2. Fyrirhuguð aukning framleiðslu stöðvarinnar úr 100 t/ári í 150 t/ári hefur aðeins í för með sér óverulega aukningu í heildar-lífrænu efni (COD), svifefnum og heildarfosfór. Hins vegar verður nokkur aukning í köfnunarefnissamböndum en magn heildar-köfnunarefnis verður innan umhverfismarkanna I (næringarefnafátækt). Aukning verður í styrk ammóníaks en vegna þess að það er mjög hvarfgjarn er ekki talið að áhrifin verði umtalsverð í viðtaka. Nauðsynlegt er að hraða flokkun Varmár skv. reglugerð 796/1999 um verndun vatns til þess að hægt sé að meta áhrif á styrk næringarefna á lífríki miðað við flokkunina. Koma skal á vöktun á styrk næringarefna í Varmá eftir stækkun.
3. Niðurstöður efnabókhalds stöðvarinnar leiðir í ljós að virkni hreinsivirkis er ófullnægjandi þar sem tromlusía hreinsar innan við 2 % svifefna en skv. viðmiðunum um bestu fánlegu tækni á hreinsigeta tromlusíu að vera um 67 %. Setþró sem staðsett er framan við tromlusíu hreinsar þó mun meira eða allt að 50 % svifefna. Við endurskoðun starfsleyfis þarf að gera auknar kröfur um hreinsun svifagna.“

Umrædd stækkun seiðaeldisstöðvar Íslandslax, Núpum III sé ekki líkleg til að hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif.

Íslandslax sendi svör við enn frekari umsögn Umhverfisstofnunar og þar er m.a. bent á að heildarárangur við hreinsun frárennslis sé góður og skipti það megin máli frekar en tæknilegar útfærslur í einstökum einingum hreinsibúnaðarins, svo sem tromlusíu.

NIÐURSTAÐA SKIPULAGSSTOFNUNAR

Um er að ræða að bæta við rekstur Íslandslax hf. á Núpum í Ölfusi framleiðslu á 50 tonnum á ári af bleikjuseiðum en fyrir er framleiðsla á 100 tonnum af laxaseiðum á ári. Frárennslis frá seiðaeldisstöðinni að Núpum rennur um skurð í Sandá sem fellur í Varmá/Þorleifslæk og síðan í Ölfusá. Varmá/Þorleifslækur er á náttúruminjakrá en hefur ekki verið flokkuð samkvæmt 8. gr. reglugerðar nr. 796/1999 um varnir gegn mengun vatns. Engin mannvirkjagerð fylgir fyrirhugaðri breytingu í rekstri stöðvarinnar. Framkvæmdin er tilkynningarskyld til ákvörðunar um matsskyldu samkvæmt 6. gr. og lið 13a í 2. viðauka í lögum nr. 106/2000 msb. um mat á umhverfisáhrifum.

Skipulagsstofnun tekur undir með Umhverfisstofnun um að nauðsynlegt sé að hraða flokkun Varmár skv. reglugerð 796/1999 um verndun vatns til þess að hægt sé að meta áhrif næringarefna í frárennslis eldisstöðvar Íslandslax hf., á Núpum, á lífríki miðað við flokkunina og að til þess þarf að kom á vöktun á styrk næringarefna í Varmá/Þorleifslæk.

Skipulagsstofnun telur í ljósi gagna framkvæmdaraðila um búnað fiskeldisstöðvarinnar, losun næringarefna í viðtaka og að fyrirhuguð aukning framleiðslu stöðvarinnar úr 100 t/ári í 150 t/ári hefur aðeins í för með sér óverulega aukningu í heildar-lífrænu efni (COD), svifefnum og heildarfosfór, að áhrif fyrirhugaðrar stækkunar eldisstöðvar Íslandslax hf. að Núpum Ölfusi, á vistkerfi Varmár/Þorleifslækjar verði ekki veruleg.

Í samræmi við 6. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000 hefur Skipulagsstofnun farið yfir þau gögn sem lögð voru fram af hálfu Íslandslax hf. við tilkynningu, umsagnir og viðbrögð Íslandslax hf. vegna þeirra. Á grundvelli þessara gagna er það niðurstaða Skipulagsstofnunar að framleiðslu á 50 tonnum á ári af bleikjuseiðum til viðbótar framleiðslu á 100 tonnum af laxaseiðum á ári sé ekki líkleg til að hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif og skuli því ekki háð mati á umhverfisáhrifum.

Skipulagsstofnun vekur athygli á að framkvæmdirnar eru háðar starfsleyfi Umhverfisstofnunar skv. reglugerð nr. 785/1999 um starfsleyfi fyrir atvinnurekstur sem getur haft í för með sér mengun.

Samkvæmt 6. gr. laga nr. 106/2000 má kæra ákvörðun Skipulagsstofnunar til umhverfisráðherra. Kærufrestur er til 8. september 2006.

Stefán Thors

Þóroddur F Þóroddsson

Afrit. Umhverfisráðuneytið, Sveitarfélagið Ölfuss, Heilbrigðiseftirlit Suðurlands, Landbúnaðarstofnun - dýralæknir
fisksjúkdóma og veiðimálastjórn og Umhverfisstofnun.

